

Vergaderjaar 1999–2000

26 800 XII

Vaststelling van de begroting van de uitgaven en de ontvangsten van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat (XII) voor het jaar 2000

Nr. 69

VERSLAG VAN EEN ALGEMEEN OVERLEG

Vastgesteld 4 juli 2000

De vaste commissie voor Verkeer en Waterstaat¹ heeft op 30 mei 2000 overleg gevoerd met staatssecretaris J. M. de Vries van Verkeer en Waterstaat over:

- **de brieven van de staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat van 18 april 2000 en 18 mei 2000 over de kerktelefoon (VW-00-463 en 601);**
- **de antwoorden op de schriftelijke vragen van de leden Van den Berg (SGP) nr. 1125 en nr. 1475 en Eurlings (CDA) nr. 789.**

Van dit overleg brengt de commissie bijgaand beknopt verslag uit.

Vragen en opmerkingen uit de commissie

De heer **Van den Berg** (SGP) was verontrust over de enorme verhoging van de tarieven voor de kerktelefoon, waarop vooral ouderen en gehandicapten zijn aangesloten. Voor hen is dit vaak de enige weg om betrokken te blijven bij de kerkelijke gemeenschap. Ook stelt de kerktelefoon die mensen in staat om zelfstandig te blijven wonen. Er worden daartoe ook veel voorzieningen uit de publieke middelen gefinancierd. Vandaar zijn pleidooi voor een zodanig tarief voor de kerktelefoon dat die voor iedereen bereikbaar is. Een forse tariefverhoging is een van de wrange gevolgen van de liberalisering. Het geheel is des te schrijnender, omdat KPN zich heeft verzet tegen dergelijke tariefverhogingen op aanwijzing van OPTA.

De staatssecretaris wil gelukkig nagaan wat een oplossing voor deze onbevredigende situatie is. Volgens de heer Van den Berg moest de kerktelefoon vallen onder de universele dienstverlening. De staatssecretaris meent dat dit op juridische en Europeesrechtelijke bezwaren stuit, maar uit de Telecommunicatiewet is af te leiden dat huurlijnen, zoals kerktelefoon, onder de openbare telecommunicatiedienst vallen en derhalve onder de universele dienstverlening kunnen vallen. OPTA heeft dit ook aan de staatssecretaris gesuggereerd. Waar slaat de OPTA de plank juridisch mis? Wat de Europeesrechtelijke bezwaren betreft, moet Nederland niet altijd het braafste jongetje van de klas willen zijn. In onder andere België, Luxemburg, Spanje en Griekenland zijn diverse voorzieningen onder de universele dienstverlening gebracht. Waarom gebeurt dat niet in Nederland?

¹ Samenstelling:

Leden: Blaauw (VVD), voorzitter, Van den Berg (SGP), Reitsma (CDA), Biesheuvel (CDA), Rosenmöller (GroenLinks), Valk (PvdA), Van Gijssel (PvdA), Leers (CDA), ondervoorzitter, Feenstra (PvdA), Van Heemst (PvdA), Verbugt (VVD), Van Zuijlen (PvdA), Stellingwerf (RPF/GPV), Giskes (D66), Klein Molekamp (VVD), Hofstra (VVD), Van der Steenhoven (GroenLinks), Ravestein (D66), Niederer (VVD), Van der Knaap (CDA), Eurlings (CDA), Van Bommel (SP), Herrebrugh (PvdA), Hindriks (PvdA) en De Swart (VVD).

Plv. leden: Te Veldhuis (VVD), Bakker (D66), Th. A. M. Meijer (CDA), Stroeken (CDA), Van Gent (GroenLinks), Waalkens (PvdA), Crone (PvdA), Atsma (CDA), Duivesteijn (PvdA), Witteveen-Hevinga (PvdA), Voûte-Droste (VVD), Spoelman (PvdA), Schutte (RPF/GPV), Augusteijn-Esser (D66), Geluk (VVD), Luchtenveld (VVD), Vendrik (GroenLinks), Van Walsem (D66), Weekers (VVD), Buijs (CDA), Dankers (CDA), Poppe (SP), Dijkzma (PvdA), Dijksselbloem (PvdA) en Nicolai (VVD).

Hij was de staatssecretaris erkentelijk dat zij onderzoek naar goedkopere alternatieven financieel steunt. Het is goed dat de Landelijke organisatie kerktelefoon (LOK) en de Protestants christelijke ouderenbond (PCOB) daarbij betrokken worden. Alternatieven die universeel toegankelijk én technisch toepasbaar zijn, zijn echter pas over enkele jaren beschikbaar. De kerken kunnen tot die tijd de abonnementen niet financieren, omdat daar tientallen miljoenen mee gemoeid zijn. Een adequate overgangsregeling is dus gewenst. Bovendien moet er ruimte komen voor financiering van de nieuwe technieken en dus nieuwe aansluitingen. Is de staatssecretaris bereid dit te bevorderen en zo ja via welke weg wil zij dat bereiken? De betrokken categorie mag niet de dupe worden van de marktwerking.

De heer **Eurlings** (CDA) stond erop dat de kerktelefoon vanwege het maatschappelijke belang voor eenieder toegankelijk blijft. Daarom moet dit ook onder de universele dienstverlening worden gebracht. Concurrentie is alleen een middel om de positie van de consument te verbeteren. Moet hierbij dus niet het effect voor de consument voorop staan? Dat er geen concurrentie bij de kerktelefoon mogelijk is, is niet voldoende onderkend bij de behandeling van de Telecommunicatiewet. Daar de staatssecretaris nu ook inziet dat er geen alternatieven voor de kerktelefoon zijn, dient de wet gerepareerd te worden. De Europese wetgeving staat dit toe, zoals ook blijkt uit de situatie in andere landen. OPTA heeft dit ook gesuggerd. Als de staatssecretaris geen reparatievoorstel doet, zal de Kamer overwegen om in dezen het initiatief te nemen. Een tussenoplossing is een compensatieregeling, maar dan komen de kosten voor rekening van de overheid. Deze optie is second best. Werkt de staatssecretaris een dergelijke regeling uit conform het voorstel van de belangenorganisaties? Een extra praatronde heeft geen zin, maar betrokkenen hebben nu wel recht op duidelijkheid.

Mevrouw **Van Zijlen** (PvdA) beaamde dat er bij de kerktelefoon, onderdeel van een geliberaliseerd terrein, (nog) geen sprake van concurrentie is. Gezien de huidige situatie opteerde zij voor verlenging van de regeling van vóór 1 mei gedurende het onderzoek naar alternatieven, want een wijziging van de wet die de kerktelefoon onder de universele diensten brengt, frustreert bestaande ontwikkelingen bij kabelexploitanten en internet. In die tijd kan de concurrentie actief worden gestimuleerd en ontwikkeld via grotere steun van de staatssecretaris dan zij tot nu toe heeft toegezegd en zo ontstaat er een keuzevrijheid voor de consument.

Mevrouw **Ravestein** (D66) vond het beginsel van kostenoriëntatie en tariefdifferentiatie goed. Tarieven en diensten moeten transparant worden aangeboden en er mag geen sprake zijn van oneerlijke concurrentie. Overigens dient de kerktelefoon niet onder de universele dienstverlening te vallen. Tegen deze achtergrond moet zoveel mogelijk bij de goedkopere alternatieven worden aangesloten, maar die zijn nog niet voor iedereen bereikbaar. Het is uitstekend dat de staatssecretaris een onderzoek naar alternatieven verricht. Wanneer denkt zij dat te hebben afgerond? Daar de nieuwe regeling per 1 mei al is ingegaan, is er haast geboden. Ondanks dat de tariefverhoging te fors is, moet er toch niet direct worden gedacht aan een compensatie van 100% of aan een overgangsregeling. Een eventuele compensatieregeling moet overigens gelden voor iedereen die zijn geloof wil beleven, dus ook voor degene die een lijn met de moskee wil.

De heer **Van Dijke** (RPF/GPV) meende dat deze kwestie binnen afzienbare termijn kan worden opgelost, tenzij de staatssecretaris er niet zoveel geld voor over heeft. De staatssecretaris moet dan ook heel snel duidelijkheid kunnen geven over de vraag of de kerktelefoon onder de universele dienstverlening valt.

Een oplossing via de bijzondere bijstand, zoals de staatssecretaris suggereert, is niet adequaat, omdat die zich niet leent voor een categorale toedeling. Bovendien kunnen er dan verschillen tussen de gemeenten ontstaan. Vandaar het verzoek aan de staatssecretaris om een regeling te treffen anders dan een financiële compensatie, opdat de kerktelefoon voor betrokkenen haalbaar blijft.

De heer **Van der Steenhoven** (GroenLinks) wees op de verantwoordelijkheid van de rijksoverheid bij deze erfenis van een voormalig staatsbedrijf. Een tijdelijke voorziening in de vorm van het voortzetten van de oude regeling is dan ook billijk. Als het een financieel probleem is, kan de staatssecretaris zich gesteund voelen, wanneer zij daaraan gedurende een aantal jaren tegemoetkomt, totdat andere mogelijkheden functioneren.

De heer **Nicolai** (VVD) had de indruk dat de staatssecretaris zich binnen de bestaande mogelijkheden heeft ingespannen voor een oplossing voor deze ongelukkige gang van zaken. Er moet niet in strijd met de regelgeving of met de rechterlijke uitspraak worden gehandeld, dus de kerktelefoon moet, ter voorkoming van precedentwerking, niet worden ondergebracht bij de universele dienstverlening. Evenmin moet de regelgeving worden aangepast.

Hij maakte zich zorgen over de abrupte overgang naar de nieuwe regel. De rechter heeft in zijn uitspraak niet uitgesloten dat OPTA een langere overgangstermijn niet rekken, zonder dat zij in strijd komt met de rechterlijke uitspraak? Misschien kunnen de alternatieven in de tussentijd meer van de grond komen en dan is het probleem een stuk kleiner.

Antwoord van de staatssecretaris

De **staatssecretaris** was ook van mening dat het onbevredigend is dat iets wat prettig geregeld is om allerlei redenen anders moet. Binnen de kaders van de wet wordt dan ook naar oplossingen gezocht. Deze kwestie is aangekaart door een bedrijf dat eenzelfde service niet voor hetzelfde lage tarief van KPN kon aanbieden. Wel draagt het een groter aanbod bij aan de beoogde keuzemogelijkheden van de consument.

Het is echter pertinent onmogelijk om de kerktelefoon bij de universele dienstverlening onder te brengen, waardoor de voorwaarde van kostengeoriënteerde tariefstelling vervalt. Dit is strikt beperkt tot het basistelefoonpakket, het 112-alarm, de telefoonboeken, de telefooncellen en de telefooninlichtingendienst. KPN moet kostengeoriënteerde tarieven aanbieden, omdat huurlijnen, waartoe de kerktelefoon behoort, onder de Telecommunicatiewet vallen. Bovendien heeft de rechter bepaald dat de kerktelefoon niet als omroep beschouwd kan worden; anders zou die niet onder de Telecommunicatiewet vallen. Brussel geeft geen indicatie dat de kerktelefoon onder de prijs aangeboden mag worden. Tegen deze achtergrond komt er over een aantal weken een overzicht van vergelijkbare diensten in andere Europese landen en aan de hand hiervan wordt in het kader van Europese regelgeving een structurele oplossing gezocht. Overigens bestaat elders in Europa nergens een dergelijke kerktelefoon dienst. Ingevolge de Telecommunicatiewet moeten anderen de mogelijkheid hebben om dergelijke diensten aan te bieden. Dat dit alleen bij de kerktelefoon niet is gelukt, is geen reden om de Telecommunicatiewet te wijzigen. Er is weliswaar nog geen alternatief voor elke gemeente in Nederland, maar er zijn in het Westland al mogelijkheden via de kabel voor een acceptabel tarief. Verder wordt in Zwolle, Eindhoven, Groningen en Amersfoort kerktelefoon via internet aangeboden, waarvoor omdat van een soort decoder gebruik wordt gemaakt, geen computer nodig is. In een aantal andere gemeenten wordt gebruik gemaakt van de lokale omroep. Het is geen probleem als er per gebied verschillende alternatieven gereali-

seerd worden, want dit brengt keuzemogelijkheden met zich. Overigens heeft KPN na onderzoek van de huidige stand van zaken geconcludeerd dat er op korte termijn via telecom geen verbetering voor de gebruiker mogelijk is.

LOK verricht samen met PCOB in dezen een breed onderzoek en het streven is dat dit in september is afgerond en dat de Kamer daarover vervolgens wordt geïnformeerd. Dit onderzoek wordt zo nodig financieel gesteund door het ministerie. KPN mag ingevolge de wet de 25 mln. die op de kerktelefoon werd toegelegd, niet zo maar overmaken; tegen deze achtergrond heeft KPN zich bereid verklaard om financieel aan het vervolgonderzoek bij te dragen. Voorts kunnen interessante initiatieven in de techniek via financiële steun van EZ verder worden uitgewerkt. Zij zegde toe daar achterheen te zitten.

Het was ongeveer anderhalf jaar eerder bekend dat per 1 mei jl. het kostendekkende tarief inging. De rechter heeft bepaald dat OPTA een reële overgangstermijn heeft aangegeven, maar desondanks wordt OPTA verzocht om de overgangstermijn tot het eind van het jaar te mitigeren. De Kamer wordt over het antwoord geïnformeerd.

Het ministerie heeft geen 25 mln. op de begroting staan voor steun aan de kerktelefoon. Daarbij komt dat de aangeslotenen op de kerktelefoon niet bekend zijn, omdat de kerkgemeenten abonnee bij KPN zijn. In individuele gevallen kan de bijzondere bijstand wél een oplossing bieden, maar dit loopt via de gemeenten. Over deze problematiek kan er wel in overleg met de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid een gezamenlijke brief naar de VNG uitgaan.

Nadere gedachtewisseling

De heer **Van den Berg** (SGP) wenste op de hoogte gehouden te worden van de juridische mogelijkheden voor het onderbrengen van de kerktelefoon bij de universele dienstverlening, wat nog steeds de gemakkelijkste oplossing is. Intussen moet er op aanwijzing van de staatssecretaris een overgangsregeling komen totdat er redelijke alternatieven bereikbaar zijn voor de doelgroep.

De heer **Eurlings** (CDA) herhaalde dat bij bevordering van concurrentie het belang van de consument altijd in beschouwing wordt genomen. KPN moet haar maatschappelijke taak bij de kerktelefoon dus blijven vervullen. Kunnen het antwoord van OPTA over verlenging van de overgangstermijn en het toegezegde overzicht inzake de universele dienstverlening binnen twee weken bij de Kamer zijn?

Mevrouw **Van Zuijlen** (PvdA) ging ervan uit dat er op korte termijn weer een overleg komt aan de hand van de toegezegde informatie.

Mevrouw **Ravestein** (D66) informeerde of de staatssecretaris bereid is om subsidiemogelijkheden te zoeken voor goede alternatieven die desalniettemin een enorme prijsstijging met zich brengen.

De heer **Van Dijke** (RPF/GPV) juichte betere alternatieven toe, mits die bereikbaar zijn voor de huidige gebruikers tegen min of meer hetzelfde tarief. Volgens hem was de bijzondere bijstand onbereikbaar, omdat de kerken abonnee zijn van KPN en niet de individuele gebruiker. Misschien kan de staatssecretaris voor de individuele gevallen een andere subsidiestroom genereren.

De heer **Van der Steenhoven** (GroenLinks) opteerde ook voor een overgangsregeling, bedongen via OPTA, totdat alternatieven breed bereikbaar zijn. Hij was het voorts niet eens met de opmerking van de staatssecretaris dat er nu geen geld voor steun is. Wat komt er niet binnen via de

telecommarkt! Een klein deeltje daarvan kan gebruikt worden voor de oplossing van dit tijdelijke probleem.

Het ging de heer **Nicolai** (VVD) erom dat er bij OPTA wordt aangedrongen op verlenging van de overgangstermijn.

De **staatssecretaris** kon alleen toezeggen haar best te doen om het overzicht inzake de universele dienstverlening binnen drie weken gereed te hebben.

Zij wilde OPTA verzoeken om in verband met de overgangstermijn een nieuwe afweging te maken en vóór het zomerreces te reageren.

Voorts worden de alternatieven bekeken op onder andere een reële prijsstelling die kostengeoriënteerd is.

Bij de bijzondere bijstand is het inderdaad een probleem dat de kerken abonnee zijn. Alle betrokken partijen zullen dus moeten nadenken over een oplossing.

De voorzitter van de commissie,
Blaauw

De griffier van de commissie,
Roovers